

K Ö N Y V I S M E R T E T Ő

Recenzió Hohmann Balázs: Az átláthatóság értelmezése és követelményrendszere a közigazgatási hatósági eljárások tükrében című monográfiájáról

Review of Balázs Hohmann's monograph: Interpretation and requirements of transparency in the light of administrative procedures

Czibrik Eszter

Dr., jogász, doktorandusz
Miskolci Egyetem

eszter.marcsisne@uni-miskolc.hu

Absztrakt

Cél: A tanulmány célja Hohmann Balázs monográfiájának, valamint annak jelentőségének és aktualitásának a bemutatása, továbbá az érdeklődés felkeltése a leendő olvasók számára.

Módszertan: Jelen írás a recenzált mű alapján készített ismertetés.

Megállapítások: A szerző hangsúlyozza Hohmann Balázs monográfiájában többször is rögzített gondolatait, miszerint az átláthatóság jogi értelemben alkotmányos és jogállami követelmény. A monográfia olvasásakor az ezzel kapcsolatos kérdések mind megválaszolásra kerülnek, bizonyítva, hogy az átláthatóság témaköre a hatósági eljárás minden egyes mozzanatában jelen van, annak jelentősége megkérdőjelezhetetlen.

Érték: A monográfia az átláthatóság kérdéskörét járja körbe a teljesség igényével. Hangsúlyozásra kerültek annak fogalmi elemei, az átláthatósággal kapcsolatos elvárások a hatósági eljárás során, annak korlátjai, illetve az azzal összefüggő joggyakorlat. Végző soron pedig empirikus kutatás keretében bizonyítja a korábban leírtakat.

A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás: 2023. 01. 07. Átdolgozás: 2023. 02. 20.
Elfogadás: 2023. 02. 27.

Kulcsszavak: átláthatóság, közigazgatási hatósági eljárás, hatóságok, közigazgatás

Abstract

Aim: The aim of this study is to present Balázs Hohmann's monograph, as well as its significance and topicality. Furthermore, I would like to arouse the interest of future readers.

Methodology: This paper was prepared based on the analysis of the monograph.

Findings: In the review, I emphasise Balázs Hohmann's ideas, mentioned several times in his monograph, that transparency is a constitutional requirement in the legal sense. When somebody reads the monograph, all related questions will be answered, proving that the topic of transparency is present in every step of the administrative procedure, and its importance is unquestionable.

Value: The monograph presents the issue of transparency. The work emphasised the conceptual elements of transparency and the related expectations during the administrative procedure. The author also highlighted the limitations of transparency. The jurisprudence was also presented. Finally, it proves what was described earlier in the context of empirical research.

Keywords: transparency, administrative procedure, authorities, public administration

Átláthatóság, hatékonyság, közérthetőség. Mindezek olyan fogalmak, amelyek manapság nemcsak elvárások, hanem szerves részei is a közigazgatási hatósági eljárásnak. Azonban az ehhez vezető út hosszadalmasnak mondható, nem feltétlenül volt egyszerű, és közel sem mondhatjuk azt, hogy véget ért volna. Hohmann Balázs *Az átláthatóság értelmezése és követelményrendszere a közigazgatási hatósági eljárások tükrében* című monográfiájában ezt az utat járja körbe a lehető legalaposabban elméleti, illetve gyakorlati oldalról. Az említett mű 2022-ben került publikálásra a Novissima Kiadó gondozásában. A kötet kapcsán ugyan nem beszélhetünk egy Agatha Christie vagy Ernest Hemingway regényről, mégis az első perctől az utolsó gondolatig fenntartja az olvasó figyelmét a bemutatandó monográfia. Egy gondolatébresztő és egy ismeretátadó könyvhöz lehet szerencséje annak, aki kezébe veszi a kötetet. A következőkben e monográfia értékeiről, illetve eredményeiről, valamint a benne taglalt téma aktualitásáról szeretnék beszámolni.

A hatósági szervezeteknek a folyamatosan változó társadalmi, gazdasági és politikai helyzethez nemcsak igazodniuk kell, hanem meg is kell felelniük. E dinamizmus folyamatos kihívások elé állítja mind a jogalkotót, mind pedig a jogalkalmazót.

Álláspontom szerint az átláthatóság kérdésköre, annak „szabályozástörténete” megfelelőképpen mutatja be ezt a folyamatosan változó környezetet, gondolva itt arra, hogy milyen elvárásai voltak például az állampolgároknak az állammal szemben még az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény, vagy később az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény hatálya idején. Hiszen a hatósági eljárás csak akkor tudja megfelelően és teljeskörűen betölteni a feladatát, ha annak szabályozása és egyben végrehajtása is a jogalanyok széles köre számára elérhető, értelmezhető, valamint befogadható is (Hohmann, 2022). A monográfiában folyamatosan végigkíséri az olvasót az a gondolat, miszerint fontos az átláthatóság, azonban ennek egy egyensúlyi helyzetet kell teremtenie: a mérleg egyik oldalán a megfelelő tájékoztatási, információadási kötelezettség szerepel a hatóság szemszögéből az ügyfelek részére, a másik oldalon pedig ellensúlyként az az elvárás hozható fel, hogy mindez ne forduljon át egy visszaélészerű cselekménnyé az ügyfelek, illetve egyéb résztvevők által. Ehhez igazodva a monográfia a következőkben tárgyalta szerkezeti egységekre osztható. Első ízben az átláthatóság és a hatósági eljárás átláthatósága fogalmának körülhatárolásáról, illetve annak jogtudományi értelmezéséről olvashatunk. A szerző – mondhatni – leküzdötte azt a nehézséget, miszerint az átláthatóság fogalmának meghatározását szubjektivizált elemek is befolyásolják, azonban ennek ellenére saját fogalmat¹ alkotott, s annak eredményeit az olvasó elé is tárta.

A fogalmi megközelítéseket követően egy történelmi idősíkon keresztül ismerheti meg az olvasó, hogy miképp alakult az átláthatósággal szemben támasztott követelmények rendszere mind hazai, mind pedig nemzetközi szinten. Ezt követően az átláthatóságot befolyásoló tényezők köréről szerez információkat az olvasó a hatósági eljárásra vonatkozó jogalkotás folyamatában, illetve a szervezeti átláthatóság tekintetében.

A monográfia központi fejezeteként a hatósági eljárás folyamatát tekinthetjük át az átláthatóságot befolyásoló tényezők mentén, bepillantást nyerhetünk mind az alap-, a jogorvoslati és a végrehajtási eljárás szerepébe az átláthatóság tükrében. A hagyományosnak mondható döntéshozatal mellett – ebben a fejezetben – részletes ismertetést kaphatunk az egyes diverzifikált döntéshozatali módszerek alkalmazásáról is. Emellett a hatósági eljárás korlátjai is bemutatásra kerülnek. Egy rövidebb fejezetben ismeretanyagot gyűjthetünk az átláthatóságot befolyásoló tényezők köréről a hatóság kommunikációjában, amellyel

¹ „Az átláthatóság jogi értelemben olyan alkotmányos és jogállami követelmény, amely arra irányul, hogy az átláthatóság alanya számára az átláthatóság tárgyát felfoghatóvá, érthetővé, kontextusában és folyamatában is értelmezhetővé tegye.” (Hohmann, 2022).

összefüggésben nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy a nyitott kommunikáció eredményeképp az állampolgárok sokkal inkább bízhatnak az államszervezetben, annak átláthatóságában.

A továbbiakban a hatósági ellenőrzés mint speciális hatósági cselekvéssel összefüggő átláthatósági kérdések merülnek fel, valamint a fejezet foglalkozik továbbá a köztestületek átláthatóságával is.

Végül, de nem utolsó sorban az empirikus kutatás eredményeiről olvashatunk, amelynek keretében egy tízfős mélyinterjú felmérés, illetve egy több mint 300 fős lakossági felmérés készült. A mélyinterjú felmérés során a vizsgálódás középpontjában az átláthatóság fogalma, valamint az átláthatóságra vonatkozó – a résztvevők számára jelentős – tényezők kerültek fókuszba. A kvantitatív lakossági felmérés során egy elektronikusan kitölthető kérdőívet töltöttek ki a felmérésben részt vevő személyek. A kiértékelés eredményeként például az állampolgárok álláspontját tudhattuk meg, hogy számukra mit jelent az átláthatóság a hatósági eljárás során, vagy honnan szereznek információt, ha egy hatósági eljárás megindítására készülnek, továbbá mennyire tartják érthetőnek az egyes döntéseket, tájékoztatásokat, valamint az eljárással összefüggésbe hozható jogszabályokat. A kérdőíves felmérés során választ kaphattunk emellett arra a kérdésre is, hogy milyen átláthatóságot korlátozó tényezőkről tudtak beszámolni a kitöltők. Mindezekkel pedig a szerző komplex képet ad az olvasó számára az átláthatósághoz kapcsolódó elvárások tényleges teljesüléséről, az egyes ügyfélélményekről, illetve állampolgári elvárásokról. Úgy gondolom, az érdekesítő tartalmat az egyes ábrák, grafikonok teszik még színesebbé, illetve „átláthatóbbá”. A téma iránt érdeklődők további gondolatébresztő következtetéseket vonhatnak le a leírtak alapján. Mindebből kifolyólag Hohmann Balázs monográfiáját nemcsak a hatósági eljárás iránt érdeklődőknek ajánlanám, hanem minden olyan tudatos leendő ügyfélnek, aki jobban meg szeretné érteni a hatósági eljárást az átláthatóság szemüvegén keresztül.

Felhasznált irodalom

Hohmann B. (2022). *Az átláthatóság értelmezése és követelményrendszere a közigazgatási hatósági eljárások tükrében*. Novissima Kiadó.

Alkalmazott jogszabályok

1957. évi IV. törvény, államigazgatási eljárás általános szabályairól

2016. évi CL. törvény, az általános közigazgatási rendtartásról

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Czibrik E. (2024). Recenzió Hohmann Balázs: Az átláthatóság értelmezése és követelményrendszere a közigazgatási hatósági eljárások tükrében című monográfiájáról. *Belügyi Szemle*, 72(4), 757–761. <https://doi.org/10.38146/BSZ-AJIA.2024.v72.i4.pp757-761>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

Jelen cikk a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY NC-ND 2.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.0/>) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje feltüntetésre kerülnek.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Czibrik Eszter, aki az eszter.marczisne@uni-miskolc.hu e-mail címen érhető el.